

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (druhého senátu)

11. dubna 2024*

„Řízení o předběžné otázce – Justiční spolupráce v občanských věcech – Směrnice (EU) 2019/1023 – Postupy restrukturalizace, insolvence a oddlužení – Článek 20 – Přístup k oddlužení – Článek 20 odst. 1 – Úplné oddlužení – Článek 23 – Odchytky – Článek 23 odst. 4 – Vyloučení určitých kategorií dluhu z oddlužení – Vyloučení veřejných pohledávek – Odůvodnění podle vnitrostátního práva – Právní účinky směrnic – Povinnost konformního výkladu“

Ve věci C-687/22,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná na základě článku 267 SFEU rozhodnutím Audiencia Provincial de Alicante (oblastní soud v Alicante, Španělsko) ze dne 11. října 2022, došlým Soudnímu dvoru dne 7. listopadu 2022, v řízení

Julieta,

Rogelio

proti

Agencia Estatal de la Administración Tributaria,

SOUDNÍ DVŮR (druhý senát),

ve složení: A. Prechal, předsedkyně senátu, F. Biltgen (zpravodaj), N. Wahl, J. Passer a M. L. Arastey Sahún, soudci,

generální advokát: J. Richard de la Tour,

za soudní kancelář: A. Calot Escobar, vedoucí,

s přihlédnutím k písemné části řízení,

s ohledem na vyjádření, která předložili:

- za španělskou vládu: A. Gavela Llopis, jako zmocněnkyně,
- za Evropskou komisi: G. Braun a J. L. Buendía Sierra, jako zmocněnci,

* Jednací jazyk: španělština.

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 14. prosince 2023,
vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 23 odst. 4 směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1023 ze dne 20. června 2019 o rámcích preventivní restrukturalizace, o oddlužení a zákazech činnosti a opatřeních ke zvýšení účinnosti postupů restrukturalizace, insolvence a oddlužení a o změně směrnice (EU) 2017/1132 (směrnice o restrukturalizaci a insolvenční) (Úř. věst. 2019, L 172, s. 18, dále jen „směrnice o restrukturalizaci a insolvenční“).
- 2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi dvěma fyzickými osobami, které se ocitly v úpadku (dále jen „dlužníci“), na straně jedné a Agencia Estatal de Administración Tributaria (správce daně, Španělsko) (dále jen „AEAT“) na straně druhé ve věci návrhu na oddlužení podaného dlužníky v průběhu insolvenčního řízení, které se jich týká.

Právní rámec

Unijní právo

- 3 V bodech odůvodnění 1, 78 a 81 směrnice o restrukturalizaci a insolvenční je uvedeno:

„(1) Cílem této směrnice je přispět k řádnému fungování vnitřního trhu a odstranit překážky bránící uplatňování základních svobod, například volného pohybu kapitálu a svobody usazování, které vyplývají z rozdílů mezi vnitrostátními právními předpisy a postupy preventivní restrukturalizace, insolvence a oddlužení a zákazů činnosti. Tato směrnice, aniž by se dotýkala základních práv a svobod pracovníků, si klade za cíl odstranit uvedené překážky tím, že zajistí, aby životaschopné podniky a podnikatelé ve finančních obtížích měli přístup k účinným vnitrostátním rámcům preventivní restrukturalizace, které jim umožní pokračovat v činnosti, aby tak poctiví podnikatelé v úpadku nebo předlužení podnikatelé dostali po úplném oddlužení po uplynutí přiměřené doby druhou šanci a aby se zlepšila účinnost postupů restrukturalizace, insolvence a oddlužení, zejména s cílem zkrátit jejich trvání.

[...]

(78) Úplné oddlužení nebo ukončení zákazů činnosti po uplynutí nejdéle tří let nejsou vhodná za všech okolností, a proto mohou být zavedeny výjimky z tohoto pravidla, které jsou řádně opodstatněny důvody stanovenými ve vnitrostátním právu. [...]

[...]

(81) Existuje-li řádně opodstatněný důvod podle vnitrostátního práva, může být vhodné možnost oddlužení u určitých kategorií dluhu omezit. Členské státy by měly mít možnost vyloučit zajištěné dluhy z možnosti oddlužení pouze do výše hodnoty zajištění, jak ji stanoví vnitrostátní právo, zatímco se zbývající částí dluhu by se mělo zacházet jako s dluhem nezajištěným. Členské státy by měly mít možnost vyloučit v řádně odůvodněných případech další kategorie dluhu.“

4 V článku 1 odst. 1 této směrnice je stanoveno:

„Tato směrnice stanoví pravidla týkající se:

- a) rámců preventivní restrukturalizace, jež jsou k dispozici dlužníkům ve finančních obtížích v případě hrozícího úpadku, s cílem zabránit úpadku a zajistit životaschopnost dlužníků;
- b) postupů vedoucích k oddlužení podnikatelů v úpadku a
- c) opatření ke zvýšení účinnosti postupů restrukturalizace, insolvence a oddlužení.“

5 V článku 20 uvedené směrnice, nadepsaném „Přístup k oddlužení“, je stanoveno:

„1. Členské státy zajistí, aby podnikatelé v úpadku měli přístup k nejméně jednomu postupu, jenž může vést k úplnému oddlužení v souladu s touto směrnicí.

Členské státy mohou požadovat ukončení obchodu, živnosti, řemesla nebo povolání, s nímž souvisejí dluhy podnikatele v úpadku.

2. Členské státy, ve kterých je úplné oddlužení podmíněno částečným splacením dluhu podnikatelem, zajistí, aby související povinnost splacení vycházela z individuální situace podnikatele, a zejména aby byla úměrná jeho postižitelnému nebo disponibilnímu příjmu a majetku během doby oddlužení a zohledňovala spravedlivý zájem věřitelů.

[...]“

6 V článku 23 této směrnice, nadepsaném „Odchyly“, je v odstavci 4 stanoveno:

„Členské státy mohou vyloučit určité kategorie dluhu z oddlužení nebo mohou omezit přístup k oddlužení nebo stanovit delší dobu oddlužení, pokud jsou taková vyloučení, omezení nebo delší doby řádně odůvodněny, jako například v případě:

- a) zajištěných dluhů;
- b) dluhů vyplývajících z trestních sankcí nebo s nimi souvisejících;
- c) dluhů vyplývajících z deliktů odpovědnosti;
- d) dluhů souvisejících s vyživovacími povinnostmi vyplývajících z rodinných vztahů, rodičovství, manželství nebo švagrovství;
- e) dluhů vzniklých po podání návrhu na postup vedoucí k oddlužení nebo po zahájení tohoto postupu a

f) dluhů vyplývajících z povinnosti uhradit náklady na postup vedoucí k oddlužení.“

7 V článku 34 odst. 1 směrnice o restrukturalizaci a insolvenční je stanoveno:

„1. Členské státy přijmou a zveřejní do 17. července 2021 právní a správní předpisy nezbytné pro dosažení souladu s touto směrnicí, s výjimkou ustanovení nezbytných pro dosažení souladu s čl. 28 písm. a), b) a c), která přijmou a zveřejní do 17. července 2024, a ustanovení nezbytných pro dosažení souladu s čl. 28 písm. d), která přijmou a zveřejní do 17. července 2026. Znění těchto předpisů neprodleně sdělí [Evropské komisi].

Uvedené právní a správní předpisy nezbytné pro dosažení souladu s touto směrnicí členské státy použijí od 17. července 2021, s výjimkou ustanovení nezbytných pro dosažení souladu s čl. 28 písm. a), b) a c), která použijí od 17. července 2024, a ustanovení nezbytných pro dosažení souladu s čl. 28 písm. d), která použijí od 17. července 2026.“

8 Podle článku 35 této směrnice, v němž je stanoveno, že tato směrnice vstupuje v platnost dvacátým dnem po svém vyhlášení v *Úředním věstníku Evropské unie*, vstoupila uvedená směrnice v platnost dne 16. července 2019.

Španělské právo

9 Real Decreto-ley 1/2015 de mecanismo de segunda oportunidad, reducción de carga financiera y otras medidas de orden social (královské nařízení s mocí zákona 1/2015 o mechanismu druhé šance, snížení finanční zátěže a jiných opatřeních sociální povahy) ze dne 27. února 2015 (BOE č. 51 ze dne 28. února 2015, s. 19058), které bylo beze změn přeměněno na zákon 25/2015 ze dne 28. července 2015, změnilo Ley 22/2003 concursal (zákon 22/2003 o úpadku) ze dne 9. července 2003 (BOE č. 164 ze dne 10. července 2003, s. 26905) vložím nového článku 178a za účelem úpravy možnosti dosáhnout oddlužení. Tímto článkem 178a byl zaveden režim, který dotčenému dlužníkovi umožňuje, aby si zvolil buď okamžité oddlužení (čl. 178a odst. 3 bod 4), nebo oddlužení s odkladem na základě splátkového kalendáře (čl. 178a odst. 3 bod 5). Pokud jde o poslední uvedenou možnost, ve zmíněném čl. 178a odst. 5 bodě 1 bylo stanoveno:

„Možnost dosáhnout oddlužení poskytnutá dlužníkům uvedeným v odst. 3 bodě 5 se vztahuje na neuspokojenou část těchto pohledávek:

1° Běžné a podřízené pohledávky nesplacené ke dni ukončení insolvenčního řízení, i když nebyly přihlášeny, s výjimkou veřejnoprávních pohledávek a pohledávek na výživném.

[...]“

10 Real Decreto Legislativo 1/2020 por el que se aprueba el texto refundido de la Ley Concursal (královské legislativní nařízení č. 1/2020, kterým se schvaluje konsolidované znění zákona o úpadku) ze dne 5. května 2020 (BOE č. 127, ze dne 7. května 2020, s. 31518, dále jen „TRLR“) znovu změnilo zákon o úpadku tím, že v něm byl nahrazen článek 178a zákona o úpadku novou kapitolou tohoto zákona a že z oddlužení byly vyloučeny veřejnoprávní pohledávky, a to jak u okamžitého oddlužení, tak u oddlužení s odkladem.

- 11 V článku 491 odst. 1 TRLC bylo stanoveno:

„Pokud pohledávky za podstatou a přednostní pohledávky byly zcela uspokojeny a pokusil-li se dlužník, který splňuje příslušné podmínky, o dosažení mimosoudního vyrovnání pohledávek, vztahuje se možnost dosáhnout oddlužení na všechny neuspokojené pohledávky, s výjimkou veřejnoprávních pohledávek a pohledávek na výživném.“

- 12 V článku 497 odst. 1 TRLC bylo stanoveno:

„Možnost dosáhnout oddlužení přiznaná dlužníkům, kteří souhlasili s přijetím splátkového kalendáře, se vztahuje i na tu část následujících pohledávek, které podle uvedeného splátkového kalendáře zůstanou neuspokojeny:

1° běžné a podřízené pohledávky nesplacené ke dni ukončení insolvenčního řízení, i když nebyly přihlášeny, s výjimkou veřejnoprávních pohledávek a pohledávek na výživném.

[...]“

- 13 Ley 16/2022 de reforma del texto refundido de la Ley Concursal, aprobado por el Real Decreto Legislativo 1/2020, para la transposición de la Directiva (EU) 2019/1023 [zákon 16/2022 o reformě přepracovaného znění insolvenčního zákona, schváleného královským legislativním nařízením 1/2020 za účelem provedení směrnice (EU) 2019/1023], ze dne 5. září 2022 (BOE č. 214, ze dne 6. září 2022, s. 123682, dále jen „zákon 16/2022“) potvrdil přístup zvolený TRLC, přičemž rovněž vyloučil, že by se veřejnoprávní pohledávky mohlo vztahovat oddlužení, ať už okamžité či s odkladem.

- 14 V preambuli zákona č. 16/2022 je v oddílu IV mimo jiné uvedeno:

„[...]“

„[Směrnice o restrukturalizaci a insolvenci] ukládá všem členským státům povinnost zavést mechanismus druhé šance s cílem zabránit tomu, aby se dlužníci snažili přesídlit do jiných zemí, kde jsou tyto mechanismy již zavedeny, a to s náklady, které by to znamenalo pro dlužníka i jeho věřitele. Zároveň je harmonizace v tomto ohledu považována za zásadní pro fungování jednotného evropského trhu.

[...]

Jsou zavedeny dva způsoby oddlužení: oddlužení s likvidací majetkové podstaty a oddlužení se splátkovým kalendářem. [...]

[...]

Oddlužení se vztahuje na všechny pohledávky v rámci kolektivního insolvenčního řízení a na všechny pohledávky za majetkovou podstatou. Výjimky jsou v některých případech založeny na zvláštním významu jejich uspokojení pro spravedlivou a solidární společnost založenou na právním státu (např. dluhy na výživném, dluhy vyplývající z veřejnoprávních pohledávek, dluhy vyplývající z trestných činů nebo dluhy z deliktů odpovědnosti). U dluhů z veřejnoprávních pohledávek tak oddlužení podléhá určitým omezením a může se na ně vztahovat pouze při prvním oddlužení, a nikoli při následujících oddluženích. [...]

[...]“

- 15 Článek 489 TRLC, ve znění zákona 16/2022, zní takto:

„1. Oddlužení se vztahuje na všechny neuhrazené dluhy, s výjimkou:

[...]

5° Dluhů vyplývajících z veřejnoprávních pohledávek. Oddlužení u dluhů, jejichž vymáhání spadá do pravomoci [AEAT], však může být provedeno až do maximální výše 10 000 eur na dlužníka, přičemž u prvních 5 000 eur dluhu bude oddlužení provedeno v plném rozsahu a od této částky činí oddlužení 50 procent dluhu až do uvedeného maxima. Stejně tak mohou být odepsány sociální dluhy ve stejné výši a za stejných podmínek. Částka, která je předmětem oddlužení, se až do výše uvedeného stropu uplatňuje v opačném pořadí, než je pořadí přednosti stanovené tímto zákonem, a v rámci každé kategorie podle data vzniku pohledávky.

[...]“

Spor v původním řízení a předběžné otázky

- 16 V rámci insolvenčního řízení zahájeného proti dlužníkům podali tito dlužníci dne 3. března 2021 návrh na úplné oddlužení. AEAT s tímto návrhem nesouhlasila v rozsahu, v němž měl být do oddlužení zahrnut dluh ve výši 192 366,21 eura, u kterého je tato agentura věřitelem a který je přednostní veřejnou pohledávkou.
- 17 Usnesením ze dne 30. července 2021 rozhodl Juzgado de Primera Instancia n.º1 de Denia (Soud prvního stupně č. 1 v Denii, Španělsko) o ukončení insolvenčního řízení a přiznal dlužníkům oddlužení, z něhož vyloučil veřejnoprávní pohledávky a pohledávky na výživném.
- 18 Dlužníci podali proti uvedenému usnesení odvolání k předkládajícímu soudu, kterým se domáhali, aby do tohoto oddlužení byla zahrnuta veřejnoprávní pohledávka splatná AEAT.
- 19 S ohledem na datum, kdy dlužníci podali návrh na oddlužení, má předkládající soud za to, že je třeba brát v potaz nikoli verzi insolvenčního zákona 22/2003 ve znění zákona č. 16/2022, kterým byla provedena směrnice 2019/1023, ale znění TRLC schválené královským legislativním nařízením č. 1/2020, které bylo zveřejněno po vstupu této směrnice v platnost a před uplynutím lhůty k jejímu provedení. Předkládající soud nicméně uvádí, že obě tato znění stanoví vyloučení veřejnoprávních pohledávek z oddlužení.
- 20 Uvedený soud poukazuje na existenci nejednotné vnitrostátní judikatury týkající se platnosti vnitrostátních ustanovení, která stanoví toto vyloučení, a uvádí, že má pochybnosti o slučitelnosti těchto ustanovení se směrnicí o restrukturalizaci a insolventci.
- 21 Předkládající soud si předně klade otázku, zda je uvedené vyloučení, které je stanoveno španělským právem, řádně odůvodněno. Vysvětluje, že článek 23 směrnice o restrukturalizaci a insolventci umožňuje odchýlit se od obecného pravidla, které je stanoveno v čl. 20 odst. 1 této směrnice, podle něhož je oddlužení úplné. Konkrétně čl. 23 odst. 4 uvedené směrnice podle předkládacího soudu poskytuje členským státům možnost vyloučit z oddlužení určité kategorie dluhu, pokud jsou taková vyloučení „řádně odůvodněn[a]“.

- 22 Na rozdíl od zákona 16/2022, v jehož preambuli vnitrostátní zákonodárce poskytl určité odůvodnění, a sice že výjimky z oddlužení „vycházejí v některých případech ze zvláštního významu jejich uspokojení pro spravedlivou a solidární společnost založenou na právním státu“, znění TRLC schválené královským legislativním nařízením č. 1/2020 neobsahuje žádné odůvodnění, pokud jde o vyloučení veřejných pohledávek z oddlužení.
- 23 Předkládající soud si dále klade otázku, zda výčet určitých kategorií dluhu, které lze vyloučit z oddlužení, zahrnutý v čl. 23 odst. 4 směrnice o restrukturalizaci a insolventci je taxativním výčtem, neboť v takovém případě by zákon 22/2003 o úpadku ve znění vyplývajícím ze znění TRLC schváleného královským legislativním nařízením č. 1/2020 byl v rozporu s tímto ustanovením. Naproti tomu, kdyby byl tento výčet pouze demonstrativní, tento zákon by byl s uvedeným ustanovením v souladu.
- 24 Předkládající soud zejména i nadále pochybuje o demonstrativní povaze uvedeného výčtu, a to i přes zveřejnění opravy týkající se španělského jazykového znění tohoto čl. 23 odst. 4 (Úř. věst. 2022, L 43, s. 94), v níž je v tomto jazyce vyjasněno, že možnost stanovená v tomto článku se použije „zejména“ u kategorií dluhu, jež jsou v něm uvedeny. Předkládající soud si totiž klade otázku, jaký by byl smysl takové výčtu, mohl-li by vnitrostátní zákonodárce zcela libovolně stanovit kategorie dluhu, jež si přeje vyloučit z oddlužení, pod podmínkou, že takové vyloučení je řádně odůvodněno. Mimoto uvedený soud podotýká, že kategorie dluhu, jež jsou uvedeny v tomto ustanovení, vykazují určitou soudržnost, jež by byla narušena, kdyby vnitrostátní zákonodárce měl takovou volnost. Okolnost, že veřejné pohledávky, jež mají mimořádný význam, nejsou ve výčtu kategorií dluhu uvedeném v tomto ustanovení zmíněny, může podle předkládajícího soudu nasvědčovat taxativní povaze tohoto výčtu. Předkládající soud má konečně za to, že tato volnost by mohla narušit fungování vnitřního trhu.
- 25 Za těchto podmínek se Audiencia Provincial de Alicante (oblastní soud v Alicante, Španělsko) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:
- „1) Je možné uplatnit zásadu konformního výkladu s čl. 23 odst. 4 [směrnice o restrukturalizaci a oddlužení], pakliže skutkové okolnosti (jako v projednávané věci, s ohledem na datum návrhu na oddlužení) nastaly během období mezi vstupem této směrnice v platnost a uplynutím lhůty pro její provedení, a použitelné vnitrostátní právní předpisy [tj. znění TRLC schválené královským legislativním nařízením č. 1/2020] uvedenou směrnicí neprovádí ([provádí ji totiž zákon č. 16/22])?
- 2) Je slučitelné s čl. 23 odst. 4 [směrnice o restrukturalizaci a oddlužení] a se zásadami týkajícími se oddlužení, z nichž oddlužení vychází, aby taková vnitrostátní právní úprava, jako je španělská právní úprava zakotvená ve znění [TRLC, schváleném královským legislativním nařízením č. 1/2020], nijak neodůvodňovala vyloučení veřejných pohledávek z oddlužení? Ohrožuje nebo znemožňuje tato právní úprava, která vylučuje veřejné pohledávky z oddlužení a postrádá řádné odůvodnění, dosažení cílů této směrnice?
- 3) Je výčet v čl. 23 odst. 4 [směrnice o restrukturalizaci a oddlužení] taxativním a uzavřeným výčtem kategorií dluhu, které mohou být vyloučeny z oddlužení, nebo je naopak výčtem čistě demonstrativním a vnitrostátní zákonodárce může zcela libovolně a dle své úvahy stanovit kategorie dluhu, které lze vyloučit, pakliže je to řádně odůvodněno podle vnitrostátního práva?“

Řízení před Soudním dvorem

- 26 Předkládající soud požádal, aby byla tato žádost o rozhodnutí o předběžné otázce projednána ve zrychleném řízení o předběžné otázce podle článku 105 jednacího řádu Soudního dvora. Na podporu své žádosti tento soud uvádí, že spor, který mu byl předložen, se může týkat značného počtu osob, neboť hospodářské krize, kterou Španělské království prošlo, vyvolala značný počet insolvenčních řízení, jež dosud probíhají, jichž se účastní fyzické osoby a v nichž byl podán značný počet návrhů na oddlužení podle TRLC. Urychlené projednání této žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce by tak podle předkládajícího soudu umožnilo rozumně a rychle vyřešit značně velký počet sporů, jež se týkají téhož předmětu.
- 27 V tomto ohledu je třeba připomenout, že v čl. 105 odst. 1 jednacího řádu je stanoveno, že předseda Soudního dvora může k žádosti předkládajícího soudu, nebo výjimečně i bez návrhu, po vyslechnutí soudce zpravodaje a generálního advokáta rozhodnout o projednání předběžné otázky ve zrychleném řízení odchylně od ustanovení tohoto řádu, pokud povaha věci vyžaduje, aby byla projednána bez zbytečného odkladu.
- 28 V projednávané věci předseda Soudního dvora po vyslechnutí soudce zpravodaje a generálního advokáta rozhodnutím ze dne 28. prosince 2022 zamítl žádost předkládajícího soudu o projednání této věci ve zrychleném řízení, neboť podle ustálené judikatury platí, že značný počet osob nebo právních situací, které jsou potenciálně dotčeny rozhodnutím, které má předkládající soud vydat poté, co předložil Soudnímu dvoru žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, nemůže sám o sobě představovat výjimečnou okolnost, která by byla důvodem pro využití zrychleného řízení [viz zejména usnesení předsedy Soudního dvora ze dne 21. září 2006, KÖGÁZ a další, C-283/06 a C-312/06, nezveřejněné, EU:C:2006:602, bod 9, jakož i rozsudek ze dne 8. prosince 2020, Staatsanwaltschaft Wien (Padělané příkazy k bankovnímu převodu), C-584/19, EU:C:2020:1002, bod 36 a citovaná judikatura].
- 29 Mimoto je třeba konstatovat, že žádný z argumentů předložených předkládajícím soudem na podporu jeho žádosti neumožňuje prokázat, že povaha této věci vyžaduje, aby byla projednána bez zbytečného odkladu z důvodu naléhavosti, která by odůvodňovala její projednání ve zrychleném řízení.

K předběžným otázkám

K první otázce

- 30 Podstatou první předběžné otázky předkládajícího soudu je, zda lze zásadu konformního výkladu použít na situaci, v níž dotčené skutečnosti nastaly po okamžiku vstupu směrnice o restrukturalizaci a insolvenční v platnost, nicméně před uplynutím lhůty stanovené pro její provedení.
- 31 V tomto ohledu je třeba připomenout, že podle judikatury Soudního dvora se povinnost konformního výkladu, na kterou odkazuje předkládající soud, týká všech předpisů vnitrostátního práva, přijatých jak před směrnicí, o níž se jedná, tak po ní (rozsudek ze dne 23. dubna 2009, Angelidaki a další, C-378/07 až C-380/07, EU:C:2009:250, bod 197 a citovaná judikatura), a že pokud se jedná o pravidlo vnitrostátního práva přijaté po vstupu této směrnice v platnost, je

nepodstatné, zda je toto pravidlo zaměřeno na provedení uvedené směrnice, či nikoli (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 4. července 2006, Adeneler a další, C-212/04, EU:C:2006:443, bod 121 a citovaná judikatura).

- 32 Z judikatury Soudního dvora mimoto vyplývá, že obecná povinnost vnitrostátních soudů vykládat vnitrostátní právo v souladu se směrnicí existuje teprve od doby, kdy uplynula lhůta pro její provedení (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 4. července 2006, Adeneler a další, C-212/04, EU:C:2006:443, bod 115, jakož i ze dne 23. dubna 2009, Angelidaki a další, C-378/07 až C-380/07, EU:C:2009:250, bod 201).
- 33 Z toho vyplývá, jak uvedl generální advokát v bodě 29 svého stanoviska, že v takové situaci, jako je situace dotčená ve věci v původním řízení, v níž skutkové okolnosti nastaly před uplynutím lhůty pro provedení dotčené směrnice, není ještě zásada konformního výkladu závazná pro vnitrostátní soud, který má o těchto skutečnostech rozhodnout.
- 34 Co se týče povinnosti členských států zdržet se během lhůty k provedení směrnice přijímání předpisů, které by mohly vážně ohrozit dosažení výsledku stanoveného touto směrnicí (rozsudek ze dne 4. července 2006, Adeneler a další, C-212/04, EU:C:2006:443, bod 121, jakož i citovaná judikatura), je třeba konstatovat, že tato povinnost musí být zkoumána v rámci odpovědi na druhou otázku.
- 35 S ohledem na výše uvedené je třeba na první otázku odpovědět tak, že zásada konformního výkladu se nepoužije na situaci, v níž skutkové okolnosti nastaly až po vstupu směrnice o restrukturalizaci a insolvenci v platnost, ale před uplynutím lhůty pro provedení této směrnice a před jejím provedením do vnitrostátního práva.

Ke třetí otázce

- 36 Podstatou třetí otázky předkládajícího soudu, kterou je třeba zkoumat na druhém místě, je, zda čl. 23 odst. 4 směrnice o restrukturalizaci a insolvenci musí být vykládán v tom smyslu, že výčet konkrétních kategorií dluhu, který je v něm uveden, je taxativní, či nikoli, a zda v případě záporné odpovědi členské státy mohou vyloučit z oddlužení jiné konkrétní kategorie dluhu než ty, které jsou uvedeny v tomto ustanovení, pakliže je takové vyloučení řádně odůvodněno podle vnitrostátního práva.
- 37 Co se týče v první řadě otázky, zda je tento výčet taxativní či nikoli, je třeba konstatovat, že uvedený výčet je uveden výrazem „jako například v případě“ a že výrazy se stejným významem jsou použity i v ostatních jazykových zněních tohoto čl. 23 odst. 4, a to i v případě španělského znění tohoto ustanovení po zveřejnění opravy zmíněné v bodě 24 tohoto rozsudku. Ze znění uvedeného ustanovení tudíž vyplývá, že konkrétní kategorie dluhu vyjmenované v uvedeném výčtu nejsou taxativní.
- 38 Doslovný výklad čl. 23 odst. 4 směrnice o restrukturalizaci a insolvenci, podle něhož výčet uvedený v tomto ustanovení není taxativní, ale demonstrativní, je potvrzen, jak uvedl generální advokát v bodě 33 svého stanoviska, bodem 81 odůvodnění této směrnice, z něhož vyplývá, že unijní normotvůrce měl za to, že členské státy „by měly mít možnost vyloučit v řádně odůvodněných případech další kategorie dluhu“.

- 39 Z toho vyplývá, že čl. 23 odst. 4 směrnice o restrukturalizaci a insolvenční musí být vykládán v tom smyslu, že výčet konkrétních kategorií dluhu, který je v něm uveden, není taxativní, a že členské státy mohou vyloučit z oddlužení jiné konkrétní kategorie dluhu než ty, které jsou uvedeny v tomto ustanovení, v řádně odůvodněných případech.
- 40 Co se týče ve druhé řadě prostoru pro uvážení, kterým disponují členské státy při využití této možnosti, je třeba konstatovat, jak uvedl generální advokát v bodech 39 až 43 svého stanoviska, že směrnice o restrukturalizaci a insolvenční, ani přípravné práce, jež vedly k jejímu přijetí, neobsahují žádné důkazy, které by mohly podpořit tezi uvedenou zejména předkládajícím soudem, podle níž s ohledem na vnitřní soudržnost kategorií dluhu výslovně uvedených v čl. 23 odst. 4 této směrnice unijní normotvůrce zamýšlel omezit prostor pro uvážení členských států, pokud jde o vyloučení z oddlužení jiných kategorií dluhu než těch, které jsou vyjmenovány v uvedeném ustanovení, jako jsou veřejné pohledávky. Z těchto přípravných prací naopak konkrétně vyplývá, že tento normotvůrce měl rozhodně v úmyslu ponechat členským státům určitý prostor pro uvážení, aby mohly při provádění uvedené směrnice do vnitrostátního práva zohlednit hospodářskou situaci a vnitrostátní právní struktury.
- 41 V tomto stadiu je tedy třeba dospět k závěru, že čl. 23 odst. 4 směrnice o restrukturalizaci a insolvenční musí být vykládán v tom smyslu, že neomezuje prostor pro uvážení, jímž disponují členské státy při výběru jiných kategorií dluhu, než jsou ty, které jsou vyjmenovány v tomto ustanovení, které zamýšlejí vyloučit z oddlužení.
- 42 Unijní normotvůrce přitom výslovně podmínil uplatnění této možnosti, jež byla přiznána členským státům v tomto čl. 23 odst. 4, tím, že taková vyloučení musí být „řádne odůvodněna“. Z toho vyplývá, že pokud vnitrostátní zákonodárce přijme takové odchylky, musí důvody těchto odchylek vyplývat z vnitrostátního práva nebo z postupu, který k nim vedl, a tyto důvody musí sledovat legitimní veřejný zájem.
- 43 V tomto ohledu jak bod 78 odůvodnění směrnice o restrukturalizaci a insolvenční, který odkazuje na výjimky „které jsou řádně opodstatněny důvody stanovenými ve vnitrostátním právu“, tak bod 81 odůvodnění této směrnice, který uvádí „řádne opodstatněný důvod podle vnitrostátního práva“, umožňují konstatovat, že unijní normotvůrce měl za to, že stačí, jsou-li dodrženy podmínky stanovené za tímto účelem v různých vnitrostátních právních rádech.
- 44 S ohledem na výše uvedené je třeba na třetí otázku odpovědět tak, že čl. 23 odst. 4 směrnice o restrukturalizaci a insolvenční musí být vykládán v tom smyslu, že výčet konkrétních kategorií dluhu, který je v něm uveden, není taxativní, a členské státy mohou vyloučit z oddlužení jiné konkrétní kategorie dluhu než ty, které jsou uvedeny v tomto ustanovení, pakliže je takové vyloučení řádně odůvodněno podle vnitrostátního práva.

Ke druhé otázce

- 45 Podstatou druhé otázky předkládajícího soudu je, zda výklad vnitrostátních soudů, jenž se týká vnitrostátní právní úpravy použitelné na skutkové okolnosti, které nastaly po vstupu směrnice o restrukturalizaci a insolvenční v platnost, avšak před uplynutím lhůty pro její provedení, podle kterého vyloučení veřejných pohledávek z oddlužení není v této právní úpravě řádně odůvodněno, může po uplynutí této lhůty vážně ohrozit dosažení cíle sledovaného touto směrnicí.

- 46 Za účelem odpovědi na tuto otázku je třeba připomenout, jak vyplývá z judikatury citované v bodě 34 tohoto rozsudku, že od data vstupu uvedené směrnice v platnost, se členské státy musí zdržet přijímání předpisů, které by po uplynutí lhůty pro její provedení mohly vážně ohrozit dosažení cíle sledovaného touto směrnicí.
- 47 Vzhledem k tomu, že všechny vnitrostátní orgány členských států podléhají povinnosti zajistit úplný účinek ustanovení unijního práva, vztahuje se povinnost zdržet se jednání, o níž se hovoří v předchozím bodě tohoto rozsudku, i na vnitrostátní soudy (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 4. července 2006, *Adeneler a další*, C-212/04, EU:C:2006:443, body 121 a 122, jakož i citovaná judikatura).
- 48 Soudní dvůr z toho dovodil, že od data, k němuž směrnice vstoupila v platnost, se soudy členského státu musejí zdržet v co největším možném rozsahu výkladu vnitrostátního práva, který by mohl vážně ohrozit dosažení cíle sledovaného touto směrnicí po uplynutí lhůty pro její provedení (rozsudek ze dne 4. července 2006, *Adeneler a další*, C-212/04, EU:C:2006:443, bod 123).
- 49 Je třeba rovněž uvést, že podle článku 1 směrnice o restrukturalizaci a insolventci uvedená směrnice stanoví pravidla týkající se zaprvé rámců preventivní restrukturalizace, jež jsou k dispozici dlužníkům ve finančních obtížích v případě hrozícího úpadku, zadruhé postupů umožňujících oddlužení podnikatelů v úpadku a zatřetí opatření ke zvýšení účinnosti postupů restrukturalizace, insolvence a oddlužení. Co se konkrétně postupu oddlužení týče, tato směrnice má za cíl, jak vyplývá z jejího čl. 20 odst. 1 ve spojení s bodem 1 jejího odůvodnění, aby poctiví podnikatelé v úpadku nebo předlužení podnikatelé měli přístup k nejméně jednomu postupu, jenž může vést k úplnému oddlužení v souladu s touto směrnicí, a dostali tak druhou šanci.
- 50 Nicméně předně platí, jak bylo uvedeno v bodech 37 až 44 tohoto rozsudku, že podle čl. 23 odst. 4 téže směrnice mohou členské státy vyloučit z oddlužení určité kategorie dluhu, je-li takové vyloučení řádně odůvodněno. Mimoto, jak vyplývá z judikatury citované v bodech 46 až 48 tohoto rozsudku, od data vstupu směrnice v platnost se soudy členských států musí zdržet v co největším možném rozsahu výkladu vnitrostátního práva, který by po uplynutí lhůty k jejímu provedení mohl vážně ohrozit dosažení cíle sledovaného touto směrnicí.
- 51 Skutečnost, že před uplynutím lhůty k provedení směrnice o restrukturalizaci a insolventci vnitrostátní zákonodárce řádně neodůvodnil vyloučení takové kategorie dluhu, jako jsou veřejné pohledávky, z oddlužení, nemůže jako taková vážně ohrozit dosažení cíle sledovaného touto směrnicí. Bez ohledu na cíl uvedené směrnice, jímž je poskytnout poctivým podnikatelům v úpadku nebo předluženým podnikatelům druhou šanci tím, že jim bude nabídnut přístup k řízení, které může vést k úplnému oddlužení, totiž uvedená směrnice předně umožňuje členským státům, aby z oddlužení vyloučily takové kategorie dluhu, jako jsou veřejné pohledávky. Dále platí, že skutečnost, že vnitrostátní zákonodárce neodůvodnil vyloučení veřejných pohledávek z postupů oddlužení, nemá vliv na možnost tohoto zákonodárce poskytnout náležité odůvodnění tohoto vyloučení, pokud takové vyloučení zachová i po uplynutí lhůty k provedení uvedené směrnice.
- 52 I když v konečném důsledku přísluší předkládajícímu soudu, aby posoudil, zda ve věci v původním řízení a s přihlédnutím ke všem okolnostem může TRLC ve znění schváleném královským legislativním nařízením č. 1/2020 po uplynutí lhůty k provedení směrnice o restrukturalizaci a insolventci vážně ohrozit dosažení cíle sledovaného touto směrnicí, Soudní dvůr může na základě informací uvedených ve spise, jež má k dispozici, poskytnout předkládajícímu soudu užitečné vodítko k provedení tohoto posouzení.

- 53 V tomto ohledu je třeba uvést, že pokud jde o odůvodnění vyloučení veřejných pohledávek z oddlužení podle vnitrostátního práva, španělský zákonodárce toto vyloučení odůvodnil, jak vyplývá z předkládacího rozhodnutí, v preambuli zákona 16/2022, jehož cílem je zajistit provedení uvedené směrnice. Podle všeho tedy po uplynutí lhůty k provedení této směrnice španělský zákonodárce splnil povinnost stanovenou v čl. 23 odst. 4 této směrnice odůvodnit uvedené vyloučení.
- 54 Dále, jak upřesnil předkládající soud, v souladu s judikaturou Tribunal Supremo (Nejvyšší soud, Španělsko) tvoří preambule a odůvodnění španělských právních předpisů jejich nedílnou součást a jsou relevantní pro účely jejich výkladu, neboť orgán, který je vydal, v nich vysvětluje jejich účel (*ratio legis*). Vzhledem k tomu, že je nesporné, že španělský zákonodárce odůvodnil vyloučení veřejných pohledávek z oddlužení v preambuli zákona 16/2022, lze podle všeho konstatovat, že tento zákonodárce poskytl odůvodnění podle vnitrostátního práva a že absence jakéhokoli odůvodnění konkrétně ve znění TRLC použitelném na věc v původním řízení nemůže vést k tomu, že by po uplynutí lhůty k provedení směrnice o restrukturalizaci a insolventci bylo vážně ohroženo dosažení cíle sledovaného touto směrnicí.
- 55 S ohledem na výše uvedené úvahy je třeba na druhou otázku odpovědět tak, že výklad vnitrostátních soudů, jenž se týká vnitrostátní právní úpravy použitelné na skutkové okolnosti, které nastaly po vstupu směrnice o restrukturalizaci a insolventci v platnost, avšak před uplynutím lhůty pro její provedení, podle kterého vyloučení veřejných pohledávek z oddlužení není v této právní úpravě řádně odůvodněno, nemůže po uplynutí této lhůty vážně ohrozit dosažení cíle sledovaného touto směrnicí.

K nákladům řízení

- 56 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (druhý senát) rozhodl takto:

1) Zásada konformního výkladu se nepoužije na situaci, v níž skutkové okolnosti nastaly až po vstupu směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1023 ze dne 20. června 2019 o rámcích preventivní restrukturalizace, o oddlužení a zákazech činnosti a opatřeních ke zvýšení účinnosti postupů restrukturalizace, insolvence a oddlužení a o změně směrnice (EU) 2017/1132 (směrnice o restrukturalizaci a insolventci) v platnost, ale před uplynutím lhůty pro provedení této směrnice a před jejím provedením do vnitrostátního práva.

2) Článek 23 odst. 4 směrnice 2019/1023

musí být vykládán v tom smyslu, že

výčet konkrétních kategorií dluhu, který je v něm uveden, není taxativní, a členské státy mohou vyloučit z oddlužení jiné konkrétní kategorie dluhu než ty, které jsou uvedeny v tomto ustanovení, pakliže je takové vyloučení řádně odůvodněno podle vnitrostátního práva.

- 3) Výklad vnitrostátních soudů, jenž se týká vnitrostátní právní úpravy použitelné na skutkové okolnosti, které nastaly po vstupu směrnice 2019/1023 v platnost, avšak před uplynutím lhůty pro její provedení, podle kterého vyloučení veřejných pohledávek z oddlužení není v této právní úpravě řádně odůvodněno, nemůže po uplynutí této lhůty vážně ohrozit dosažení cíle sledovaného touto směrnicí.**

Podpisy